

УДК 347.6

DOI 10.33244/2617-4154.1(18).2025.138-148

Л. О. Самілик,*канд. юрид. наук, доцент**e-mail: sa4345@ukr.net***ORCID ID 0000-0002-8912-9147;****В. В. Кондратюк,***здобувачка вищої освіти,**Державний податковий університет**e-mail: kondrv8@gmail.com***ORCID ID 0009-0008-8712-8838**

ПАТРОНАТ НАД ДІТЬМИ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

У статті визначено, що патронат над дітьми є сучасною альтернативною формою сімейного виховання, яка стала для України важливим інструментом реалізації реформ щодо деінституціалізації та захисту прав дітей. Висвітлено роль патронатних вихователів у формуванні емоційного та соціального благополуччя дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Проаналізовано переваги патронатного виховання, зокрема створення безпечного середовища для дітей, підтримку соціалізації та збереження сімейних стосунків. Також висвітлені ключові проблеми, пов'язані з упровадженням патронатної форми виховання, зокрема: недостатня кількість підготовлених патронатних вихователів; низьке фінансове забезпечення; незначна обізнаність населення; відсутність достатньої кількості правозастосовної практики та центрів для оцінювання та навчання патронатних вихователів.

Окремо звернено увагу на міжнародний досвід країн із високим рівнем патронатного (фостерного) виховання та значною нормативною практикою його регулювання, зокрема на прикладах Великобританії, Франції та Швеції. Окреслено перспективи інтеграції української системи патронатного виховання до європейських стандартів.

Запропоновано способи вдосконалення патронатної системи в Україні через популяризацію цієї форми виховання, поліпшення нормативної бази, підвищення кваліфікації вихователів та використання найкращих практик з міжнародного досвіду для збільшення кількості патронатних сімей та вирішення інших проблем патронату над дітьми. Наведено приклади відповідних законодавчих та громадських ініціатив.

Наголошено на важливості патронату в умовах війни та соціально-економічної кризи, коли потреба в альтернативних формах виховання стає критичною. У статті також вказано про важливість подальших наукових доробок та спільної роботи держави,

громадських організацій і суспільства загалом, для забезпечення якісного функціонування патронату над дітьми.

Ключові слова: *патронат над дітьми, сімейне виховання, патронатний вихователь, альтернативна форма виховання, захист дітей, міжнародний досвід, усиновлення, прийомна сім'я, деінституціалізація.*

Метою цієї статті є комплексний розгляд сутності патронату як ефективної моделі сімейного виховання, аналіз його переваг та недоліків; визначення впливу патронатних вихователів на формування благополуччя дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, та на їх емоційний і соціальний розвиток; оцінка основних викликів та проблем, з якими стикаються патронатні вихователі та соціальні служби; аналіз останніх тенденцій розвитку патронатного виховання в Україні та світі, а також порівняння особливостей застосування такого виховання в міжнародній практиці для визначення напрямів його подальшого вдосконалення.

Постановка проблеми. Патронат над дітьми є важливою формою забезпечення сімейного виховання, яка набуває все більшого значення для сучасного українського суспільства. Проте, незважаючи на значну важливість та актуальність патронату як форми сімейного виховання в Україні, існує доволі багато перешкод, які ускладнюють його широке впровадження та ефективне функціонування, що є наслідком багатьох соціальних, економічних та психологічних чинників, які впливають на благополуччя і здоров'я дітей та їхні права на належний догляд і виховання в сімейних умовах.

Однією з ключових проблем є відсутність достатньої кількості кваліфікованих спеціалістів, готових працювати як патронатні вихователі та достатньо підготовлені для цього. Це пов'язано з високими вимогами до кандидатів, необхідністю проходження спеціального навчання та психологічних тестів. Робота патронатного вихователя також є емоційно складною і виснажливою, вона вимагає високого рівня відповідальності та належної підготовки. Вихователі повинні бути готові до роботи з дітьми, які пережили психологічну травму або мають особливі потреби.

В умовах війни в Україні питання захисту дітей постало більш гостро та набуло особливого значення. Багато сімей зазнали втрат, переміщень та розпаду, що створило додаткові труднощі для виховання дітей.

Сучасний підхід до організації патронату в Україні, особливо в контексті соціально-економічної кризи та воєнних дій, потребує значного вдосконалення. За допомогою вирішення цього питання може бути порівняння української практики реалізації цієї альтернативної форми сімейного виховання з відповідним міжнародним досвідом, зокрема досвідом тих держав, де патронат уже тривалий час є поширеною формою сімейного виховання. Необхідно розглянути можливості впровадження кращого досвіду з цього питання та визначити найбільш результативні методи покращення та популяризації патронату серед населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання сімейного патронату над дітьми та його особливостей займалися такі численні українські науковці: Л. І. Фуштей,

В. П. Мироненко, В. І. Борисова, У. В. Кмецінська, А. Р. Заблоцький, Л. М. Зіolkовська, Л. В. Лешанич, Ю. Ю. Черновалюк, Є. В. Падун, І. С. Тімуш, Ж. В. Петрочко, М. С. Сидорчук, Н. А. Аблятіпова, С. Б. Булеца, В. А. Ватрас, В. Ю. Євко, М. В. Логвінова, З. В. Ромовська, Л. А. Машкіна, У. В. Романюк, Л. М. Токарчук та інші.

Зауважимо, що в сучасних теоретичних дослідженнях стосовно проблематики патронату над дітьми науковцями переважно було детально розкрито особливості патронату як однієї з форм альтернативного сімейного виховання та проаналізовано правову природу договору патронату. Однак питання компетенції та належної підготовки патронатних вихователів, а також наближення національного інституту патронатного виховання до міжнародних стандартів усе ще потребують подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Зростаюча кількість дітей, які опиняються у складних життєвих обставинах, свідчить про потребу в альтернативних формах виховання. Традиційні інституційні заклади не завжди можуть забезпечити належний рівень турботи та розвитку, що часто призводить до соціальної ізоляції дітей і труднощів у їхній подальшій інтеграції в суспільство. Наразі державна політика спрямована на підтримку альтернативних форм піклування, серед яких патронат є одним із найбільш гнучких та ефективних механізмів, що дає змогу дітям не відриватися від соціального середовища, а також сприяє їх швидшій адаптації та реабілітації.

Актуальність патронату над дітьми значно зростає в умовах сучасних викликів, зокрема соціальних криз, економічної нестабільності та воєнних дій. Це форма виховання, яка не лише забезпечує тимчасовий захист дитини, але й сприяє відновленню родинних зв'язків та реабілітації після травматичних подій. Завдяки патронату діти мають змогу зберегти відчуття сім'ї та отримати підтримку, необхідну для їх подальшого успішного розвитку й інтеграції в суспільство.

Патронат над дитиною – це тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин [12]. Він є однією з форм забезпечення сімейного виховання, що активно впроваджується для захисту прав дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах чи тимчасово залишилися без опіки та коли їх негайно потрібно вилучити з умов небезпечних для життя. Метою встановлення патронату над дитиною є забезпечення права кожної дитини, у якої виникли важкі життєві обставини, виховуватися у благополучному сімейному середовищі на період, допоки її батьки чи законні опікуни усунуть проблемні життєві обставини [14, с. 586].

Як зауважують деякі науковці, сучасний етап становлення патронату над дітьми розпочато 1989 року і пов'язано з Конвенцією ООН про права дитини, яку ратифіковано Україною 1991 року. Конвенція проголошує, що дитині для повного емоційного комфортного розвитку найкраще зростати в сім'ї, в атмосфері щастя, любові та взаєморозуміння [11, с. 182]. Відповідно до цих принципів в Україні почалося впровадження альтернативних форм сімейного виховання, серед яких важливе місце посідає патронат.

Розвиток патронату в Україні має свою давню історію. Патронат то існував як альтернативна форма виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування,

то зникав на десятки років [4, с. 152]. Проте його широке застосування у незалежній Україні розпочалося лише в останні роки.

Регулювання патронату над дітьми здійснюється Сімейним кодексом України, зокрема главою 20 цього кодексу та Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 року № 893 «Деякі питання захисту прав дитини та надання послуги патронату над дитиною». Нормативну базу також складають: Цивільний та Цивільний процесуальний кодекси України; Закон України «Про охорону дитинства»; Конвенція про права дитини, ратифікована 27 лютого 1991 року; Європейська конвенція про здійснення прав дітей, ратифікована 3 серпня 2006 року, та інші нормативно-правові акти. Ця нормативна база закладає основу для подальшого розвитку патронату та вдосконалення його законодавчого закріплення, що є необхідним для адаптації цієї форми піклування до сучасних умов і викликів.

Передумовою запровадження послуги з патронату в Україні стали ратифіковані міжнародні стандарти, в яких визначені пріоритети запровадження соціальних послуг для сімей з дітьми, принцип прийняття рішень у найкращих інтересах дитини, створення системи сімейного виховання дітей, які позбавлені батьківської уваги та турботи [1, с. 91]. Такі підходи відображають сучасні світові тенденції. Так, у документах ООН та ЮНІСЕФ простежується визнання наявності інституту альтернативних форм виховання сім'ї в системі державної опіки над дітьми як свідчення про успішний соціальний розвиток тієї чи іншої країни [10, с. 544]. Для України розвиток інституту патронату є важливим елементом інтеграції в міжнародну спільноту з точки зору забезпечення прав дитини та побудови ефективної системи соціального захисту.

Аналогом патронату, хоч і з дещо відмінними ознаками, у законодавстві деяких зарубіжних країн є фостерна сім'я [4, с. 153]. У багатьох країнах світу робота патронатними прийомними батьками є більш розповсюдженою і дуже почесною практикою. Загалом, соціальний патронат набув поширення в Європі та США з середини XIX століття. У XX столітті розвиток патронатного виховання в різних країнах світу відбувався досить швидкими темпами. Результатом цього було закриття багатьох дитячих будинків та інших інтернатних установ [3, с. 77].

Варто зазначити, що правове регулювання фостерних відносин характеризується досить високим рівнем у таких країнах, як Великобританія, Франція та Швеція. Зокрема, у Великобританії фостерна система базується на Національних стандартах фостерного виховання, які детально визначають потреби та права кожної дитини. Зі свого боку Швеція відзначається тим, що, починаючи з 90-х років XX ст., сім'я в ній була визнана найкращим інститутом для догляду та виховання дітей. Такий підхід та відповідні зміни в законодавстві призвели до повного закриття дитячих будинків. Зі свого боку у Франції функціонує Центр фостерної сім'ї, що забезпечує постійний контроль за ситуацією у прийомних сім'ях. Такий контроль здійснюють вихователі Центру: вони ходять на огляд по будинках, а в певні дні вихователь та вихованець навідується до Центру. Зазвичай вихователі працюють у парі (подвійний контроль): з неповнолітнім спілкується один вихователь, а сім'ю відвідує інший [4, с. 154].

Водночас норми щодо патронату над дітьми зберегли у своїх Сімейних кодексах лише дві держави з колишніх республік СРСР – Латвія та Узбекистан [8, с. 49]. Це свідчить про те, що в пострадянських країнах, у більшості випадків, патронат як форма сімейного виховання залишається недостатньо розвиненим, а його правове регулювання є обмеженим.

Зазначимо, що хоча правові основи договору про патронат над дитиною були закладені в українському законодавстві вже тривалий час, порівняно з Великобританією, Францією та Швецією, в Україні дуже низький рівень законодавчого врегулювання відносин патронату, а саме практичне застосування цієї альтернативної форми виховання в нашій країні розпочалося відносно недавно та залишається недостатньо розвинутим. Лише останніми роками патронат почав поширюватися активніше, але й досі існує проблема в недостатній кількості правозастосовної та судової практики, що могла б стати основою для формування єдиного підходу до вирішення спірних питань у цій сфері. Водночас темпи впровадження патронату залишаються повільними, що обумовлено як недоліками організаційного характеру, так і нестачею підготовлених спеціалістів.

Загалом, патронат є тимчасовою формою догляду за дитиною, максимально наближеною до сімейного середовища та спрямованою на повернення дитини в біологічну сім'ю і може використовуватися як проміжний етап для пошуку інших придатних форм сімейного влаштування, таких як усиновлення або влаштування дитини в прийомну сім'ю. Його тимчасовість зумовлена тим, що, відповідно до ст. 252 Сімейного кодексу України, патронат може призначатися на термін до трьох місяців з можливістю його продовження, у разі такої необхідності, але не більше ніж на шість місяців. Серед особливих ознак, які відрізняють патронат над дитиною від інших форм влаштування дітей, позбавлених батьківського виховання, є його договірний характер [6, с. 51].

Тимчасове влаштування дитини, яка опинилася в складних життєвих обставинах, здійснюється безпосередньо в сім'ю патронатного вихователя. Патронатні вихователі відіграють ключову роль у системі патронатного виховання. Вони повинні бути не лише професіоналами, а й людьми з високими моральними якостями та готовністю до самовідданої роботи. Патронатні вихователі проходять спеціальне навчання, що робить цю форму виховання більш якісною порівняно з традиційними варіантами тимчасового догляду. Вони мають володіти професійними навичками роботи з дітьми, які перебувають у кризових ситуаціях, щоб забезпечити їм належний психологічний супровід. Робота патронатних вихователів оплачується за рахунок коштів місцевих бюджетів, вони також виплачують соціальну допомогу на утримання дитини.

Патронатним вихователем може бути: повнолітня особа, яка є громадянином України; має позитивний досвід виховання дітей; має житло; не має судимості; стан здоров'я дозволяє забезпечувати догляд та виховання дітей; має добровільного помічника; кандидат разом з помічником пройшли навчання за спеціальною програмою підготовки; є договір про надання послуг з патронату з відповідним органом опіки [2, с. 467]. Водночас важливим моментом є те, що патронатними вихователями не можуть стати ті самі особи, які не мають права бути усиновлювачами, відповідно до ст. 212 Сімейного кодексу України.

Незважаючи на високі вимоги до патронатних вихователів, варто зазначити, що на загальнодержавному рівні інститут патронату функціонує з 2016 р. та все ще перебуває в стадії формування, адже патронатні вихователі мають недостатній рівень обізнаності та підготовки [13, с. 274]. Це обумовлює їхню потребу в супроводі та підтримці з боку фахівців, що забезпечують соціальний супровід.

Також однією із основних складностей роботи патронатного вихователя є те, що він не може обирати дитину, яка потрапить до нього в сім'ю, та повинен бути готовим працювати із дитиною будь-якого віку і статі [10, с. 544]. Це вимагає від патронатних вихователів високого рівня професійної гнучкості, психологічної стійкості та здатності швидко адаптуватися до потреб дитини, яка потрапляє в нове середовище.

Водночас патронатні вихователі не лише займаються доглядом за дитиною, але й співпрацюють з біологічною сім'єю, допомагаючи їм подолати кризу. Патронат триває до моменту, доки біологічна сім'я не відновить свої функції або не буде прийнято рішення щодо іншої форми влаштування дитини.

Основними перевагами патронату для дитини є: 1) захист прав та інтересів дитини; 2) відновлення фізичного та психологічного стану дитини, що пережила значні травматичні події; 3) можливість жити в сім'ї та отримувати необхідну емоційну підтримку; 4) забезпечення соціалізації та розвитку в звичних для дитини умовах; 5) збереження родинних зв'язків та підготовка до повернення в біологічну сім'ю; 6) за потреби, підготовка до альтернативного місця розміщення дитини на основі її інтересів; 7) індивідуальний підхід до потреб дитини та врахування її думки під час прийняття рішень про її подальшу долю. Ці переваги особливо важливі в умовах, коли дитина через життєві обставини залишається без належної опіки, адже вони дають змогу зберегти її зв'язок з сімейним середовищем і мінімізувати негативний вплив небезпечних ситуацій.

Патронат надає дитині безпечне середовище в умовах, коли рідна сім'я тимчасово не може виконувати своїх обов'язків. Це дає змогу уникнути перебування дитини в закладах інституційного типу, що позитивно впливає на її психологічний стан. На відміну від інтернатних закладів, патронат дає змогу забезпечити індивідуальний підхід до виховання дитини, враховуючи її потреби, інтереси та особливості розвитку. Перебування в патронатній сім'ї замість інституційного закладу допомагає знизити ризик психологічної травми, пов'язаної з розлученням з рідними.

Вагомими перевагами патронату для суспільства є зменшення кількості дітей в інтернатах та інших закладах інституційного догляду, що сприяє реалізації реформи деінституціалізації, а також підтримка біологічних сімей у подоланні складних життєвих обставин. Це дає можливість для батьків отримати професійний соціальний супровід, щоб ефективного усунути проблеми та повернути дитину безпосередньо назад у сім'ю. Так, патронат є важливим інструментом як для захисту прав дітей, так і для розвитку системи соціального захисту загалом.

Незважаючи на те, що суспільство постійно намагається створити найприйнятніші умови для життя та розвитку дітей, значна їх кількість опиняється в ситуації, коли вони позбавлені батьківського піклування. Серед основних причин цього явища можна

виділити такі: залишення; систематичне невиконання батьками своїх батьківських обов'язків; відбування покарання (ув'язнення); фізичне та психологічне насильство над дітьми; смерть; збройні конфлікти тощо. Через війну в Україні збільшилася кількість дітей, батьки яких загинули або про їхню долю та місце перебування нічого невідомо, такі діти залишилися сиротами або були позбавлені батьківського піклування [1, с. 91]. Саме для того, щоб забезпечити цим дітям необхідну підтримку в атмосфері, максимально наближеній до сімейної, потрібно популяризувати патронат і постійно його вдосконалювати.

Однією із ключових проблем патронату над дітьми є недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів, готових стати патронатними вихователями. Робота патронатного вихователя є емоційно складною та вимагає високого рівня відповідальності. Також кандидати зобов'язані пройти спеціальне навчання, і до них пред'являються доволі високі вимоги, що значно скорочує список бажаючих, але в останні роки спостерігаються позитивні тенденції з цього приводу. Це пов'язано насамперед з тим, що Україна відходить від пост-соціалістичного режиму і приймає європейські цінності та моральні принципи [14, с. 586].

Ще однією важливою проблемою є фінансування патронату. Патронатні вихователі повинні отримувати фінансову підтримку від держави, але на практиці це питання часто вирішувалося неефективно. З набуттям чинності постанови Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 року № 633 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання послуги патронату над дитиною» було внесено корисні зміни до чинного законодавства, одним із найбільш функціональних нововведень відзначимо збільшення розміру виплат для патронатних вихователів. Раніше вони отримували кошти в розмірі п'яти прожиткових мінімумів для працездатних осіб на місяць, тоді як сьогодні, починаючи з 1 липня 2024 року, розмір грошового забезпечення патронатного вихователя становить три мінімальні заробітні плати на місяць, а для фізичних осіб-підприємців – три з половиною мінімальних заробітних плат на місяць [9].

Крім фінансових проблем, труднощі із наданням послуги патронату пов'язані також зі звиканням дитини до патронатної родини; недостатньою готовністю патронатних вихователів використовувати доцільні й сучасні форми і методи роботи, зокрема, такі, щоб запобігти травмуванню дитини під час переміщення до сімейних форм виховання або повернення до біологічної сім'ї, надати психологічну допомогу дитині «зі складним характером», почуттям провини, девіантною поведінкою [7, с. 186].

Також на сучасному етапі розвитку патронату гостро помітна нестача необхідної кількості центрів для оцінювання та навчання патронатних вихователів і погана система соціальної підтримки, зумовлена незначною обізнаністю населення з цього питання, що зі свого боку значно уповільнюють розповсюдження цієї форми виховання. Проте для вирішення цих проблем та якнайшвидшого розвитку й розповсюдження патронату в лютому 2024 року в Україні розпочали проєкт «Родина для кожної дитини: розвиток сімейного патронату», метою якого є популяризація послуги з патронату, збільшення чисельності кандидатів у патронатні вихователі та патронатних сімей до 500 упродовж півтора року. Це допоможе якомога більшій кількості дітей отримати родинне виховання

та необхідну підтримку, доки їх батьки долають складні життєві обставини [5]. У сучасних умовах економічної кризи та воєнного стану це є особливо важливою ініціативою.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що запровадження та поширення патронату над дітьми є важливим кроком для забезпечення реформи деінституціалізації та створення більш ефективної системи захисту дітей в Україні. Така форма виховання демонструє значний потенціал у забезпеченні комфортного та безпечного середовища для дітей, яким необхідна допомога, але потребує подальших удосконалень як у нормативній, так і в практичній сфері її реалізації. Для успішного розвитку необхідні послідовні зусилля з боку держави, громадських організацій та суспільства загалом. Тільки за умов активної співпраці, підтримки та раціонального використання міжнародного досвіду можна забезпечити гідне дитинство для кожної дитини, що потребує допомоги. Однак для досягнення максимальної ефективності цієї системи необхідно вирішити багато проблем, з якими стикаються сім'ї патронатних вихователів.

Незважаючи на деякі спроби розвитку інституту патронату над дітьми в Україні, на даному етапі він усе ще потребує численних покращень та подальших наукових досліджень з цього питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грабовська Г., Хомусько Є. Патронат як одна з альтернативних форм сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Молодий вчений*. 2023. № 3 (115). С. 90–94. DOI : <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-3-115-17>
2. Кметик Х. В. Патронат над дітьми як альтернативна форма влаштування дитини. *Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір* : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 24 лютого 2023 р. / Національний авіаційний університет. Київ, 2023. С. 465–468.
3. Козубовська І. В., Шелевер О. В. Зарубіжний досвід опіки дітей, позбавлених батьківського піклування. *Соціально-гуманітарний вісник*. Харків, 2020. № 32–33. С. 76–79. URL : <https://newroute.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Випуск-32-33.pdf> (дата звернення: 07.12.2024).
4. Лешанич Л. В. Досвід застосування фостерного виховання в деяких зарубіжних країнах. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 4. С. 152–155. DOI : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.24>
5. Досягнення проекту «Родина для кожної дитини: розвиток сімейного патронату» / Національна соціальна сервісна служба України. URL : <https://nssu.gov.ua/news/dosiahnennia-proiektu-rodyna-dlia-kozhnoi-dytyny-rozvytok-simeinoho-patronatu> (дата звернення: 07.12.2024).
6. Парашук Л. Г., Сендецька І. В. Цивілістична природа договору про патронат над дитиною: застосування європейського досвіду в Україні. 2022. С. 50–53. URL : <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1243/1208> (дата звернення: 07.12.2024).
7. Петрович Ж., Дем'янцева А. Змістово-технологічне забезпечення соціальної роботи з дитиною, влаштованою в сім'ю патронатного вихователя. *Social work and education*. 2020. Т. 7, № 2. С. 186–200. DOI : <https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.2.4>

8. Плахотнюк А. В., Аргат Я. П. Історія розвитку патронату над дітьми в Україні. *Молодь – аграрні й науки і виробництво. Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір* : матеріали Всеукр. науково-практ. конф. здобувачів вищ. освіти, м. Біла Церква, 19 трав. 2022 р. Біла Церква, 2022. С. 48–50. URL : https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/tezy_pravo_stud_19.05.22.pdf#page=48 (дата звернення: 07.12.2024).

9. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання послуги патронату над дитиною : постанова Каб. Міністрів України від 30.05.2024 № 633. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/633-2024-п#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

10. Семененко П., Гресь Н. Патронат як альтернативна форма влаштування дітей позбавлених батьківського піклування. Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції, м. Суми, 16–20 листоп. 2020 р. Суми, 2020. С. 544.

11. Сердечна І. Л. Патронат над дітьми: деякі питання. *Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу* : зб. тез доп. Всеукр. наук. конф., м. Хмельницький, 17 квіт. 2021 р. Хмельницький, 2021. С. 180–183.

12. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : станом на 15 листоп. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

13. Суліменко О. М. Патронат над дитиною як різновид тимчасового влаштування в умовах максимально наближених до сім'ї. *Наукові та освітні трансформації в сучасному світі* : зб. матеріалів Всеукр. міждисциплінар. науково-практ. конф., м. Чернігів, 15 лип. 2021 р. Чернігів, 2021. С. 273–275.

14. Філіппських М., Дубинський І. Патронат над дітьми як форма сімейного виховання. *Інновації в судобудуванні та океанотехніці* : матеріали XII Міжнар. науково-техн. конф., м. Миколаїв, 30 верес. – 1 жовт. 2021 р. Миколаїв, 2021. С. 585–586.

REFERENCES

1. Grabovska, G., & Khomusko, E. (2023). Patronage as one of the alternative forms of family upbringing of orphans and children deprived of parental care. *Young scientist*. 3 (115), 90–94. DOI : <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-3-115-17>

2. Kmetik, H. V. (2023). Foster care as an alternative form of child placement (pp. 465–467). URL : <https://er.nau.edu.ua/items/d715163d-97b1-4099-9ef4-1921e23ad575>

3. Kozubovska, I. V., & Shelever, O. V. (2020). Foreign experience of guardianship of children deprived of parental care. *Social and Humanitarian Herald*. (32–33), 76–79. URL : <https://newroute.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Випуск-32-33.pdf>

4. Leshanych, L. V. (2023). Experience in the application of foster care in some foreign countries. *Electronic scientific publication "Analytical and Comparative Jurisprudence"*. (4), 152–155. DOI : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.24>

5. National Social Service – Achievements of the project “Family for Every Child: Development of family patronage” (July 24, 2024). Home / National Social Service of Ukraine. URL : <https://nssu.gov.ua/news/dosiahnennia-proiektu-rodyna-dlia-kozhnoi-dytyny-rozvytok-simeinoho-patronatu>

Самілик Л. О., Кондратюк В. В. Патронат над дітьми
як форма забезпечення сімейного виховання

6. Parashchuk, L. G., & Sendetska, I. V. (2022). The civilized nature of the child patronage agreement: Application of European experience in Ukraine (pp. 50–53). URL : <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1243/1208>
7. Petrochko, J., & Demyantseva, A. (2020). Content and technological support of social work with a child placed in a foster care family. *Social Work and Education*. 7 (2), 186–200. DOI : <https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.2.4>
8. Plakhotnyuk, A. V., & Argat, Y. P. (2022). History of the development of child patronage in Ukraine. In *Youth – agrarian and science and production. Topical issues of development of agrarian and land law : National and international dimension* (pp. 48–50). BNAU. URL : https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/tezy_pravo_stud_19.05.22.pdf#page=48
9. On Amendments to Certain Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the Provision of Child Foster Care Services, Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 633 (2024) (Ukraine). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/633-2024-п#Text>
10. Semenenko, P., & Gres, N. (2020). Patronage as an alternative form of placement of children deprived of parental care. (p. 544). Sumy National Agrarian University.
11. Serdechna, IL (2021). Patronage of children: Some issues. In *Harmonization of Ukrainian legislation with the law of the European Union* (pp. 180–183). Khmelnytsky National University.
12. Family Code of Ukraine, Code of Ukraine No. 2947-III (2024) (Ukraine). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
13. Sulimenko, O. M. (2021). Child patronage as a type of temporary placement in conditions as close to the family as possible. In *Scientific and educational transformations in the modern world* (pp. 273–275). Scientific and Educational Innovation Center for Social Transformations.
14. Philippskih, M., & Dubinsky, I. (2021). Patronage of children as a form of family education. In *Innovations in shipbuilding and ocean engineering* (pp. 585–586). Admiral Makarov National University of Shipbuilding.

L. O. Samilyk, V. V. Kondratiuk. CHILD PATRONAGE AS A FORM OF FAMILY UPBRINGING

The article defines the essence of foster care for children as a modern alternative form of family upbringing, which has become an important tool for Ukraine to implement reforms aimed at deinstitutionalization and protection of children's rights. The author highlights the role of foster caregivers in shaping the emotional and social well-being of children in difficult life circumstances.

The benefits of foster care, including creating a safe environment for children, supporting socialization and preserving family relationships, are analyzed. The key problems associated with the introduction of foster care were also highlighted, including: insufficient number of trained foster caregivers; low financial support; low public awareness; lack of sufficient law enforcement practice and centers for the assessment and training of foster caregivers.

Special attention is paid to the international experience of countries with a high level of foster care and significant regulatory practice of its regulation, in particular, on the examples of Great Britain, France and Sweden. The author outlines the prospects for integrating the Ukrainian foster care system into European standards.

The author suggests ways to improve the foster care system in Ukraine by popularizing this form of care, improving the regulatory framework, enhancing the qualifications of caregivers, and using best practices from international experience to increase the number of foster families and solve other problems of child foster care. Examples of relevant legislative and public initiatives are provided.

The author emphasizes the importance of foster care in times of war and socio-economic crisis, when the need for alternative forms of upbringing becomes critical. The article also points out the importance of further scientific developments and joint work of the state, public organizations and society in general to ensure the quality functioning of child patronage.

Key words: *child patronage, family upbringing, foster care, alternative form of upbringing, child protection, international experience, guardianship and custody authority, adoption, foster family, deinstitutionalization.*

Стаття надійшла до редколегії 4 лютого 2025 року